

Een voltooid leven

RIK TORFS

Dinsdagavond, Hilversum, Oude Amersfoortseweg. Met vier zitten we in *De Tafel van Tijs*, een christelijk opinieprogramma waarin Tijs van den Brink met zijn gasten over actuele onderwerpen praat. Altijd spannend, zeker nu er in Nederland verkiezingen aankomen.

Alexander Pechtold, de lijsttrekker van D66, verdedigt het wetsvoorstel van zijn partij om mensen met een voltooid leven te helpen bij zelfdoding. Wat is een voltooid leven? Dat lezen we op de webpagina van D66: ‘Een eenduidige definitie bestaat niet, maar je kunt het beschrijven als “lijden aan een voor mensen te lang geworden leven”. Lijden is wat de oudere daar zelf onder verstaat. Alles van waarde ligt achter hem. Dikwijls is het een complex samenspel van factoren dat met ouderdom gepaard gaat, bijvoorbeeld een beleving van leegte en neergang in het bestaan, het ontbreken van een toekomstperspectief of de angst voor wat nog komt.’ De wet is bedoeld voor mensen van 75 jaar en ouder, waarbij het verzoek vrijwillig, zonder enige druk van buitenaf, weloverwogen en duurzaam moet zijn.

Ik zal het maar meteen toegeven: ik heb veel sympathie voor Alexander Pechtold als persoon. Een uitmuntend debater. Hij verdedigt zijn standpunt met veel courtoisie. Glashelder ook. In de nieuwe wet blijft euthanasie buiten beschouwing. Pechtold medicaliseert de stervenswens niet, maakt er geen ondraaglijk psychisch lijden van. Hij zegt eerlijk dat in de nieuwe wet zelfbeschikking leidend moet zijn. Dat vindt hij bij onze beschaving passen.

Die openheid is eerder Nederlands dan Vlaams. Wij zijn vlug geneigd het begrip euthanasie wat rekkelijker te interpreteren, ook wanneer het zuiver over zelfbeschikking, in dit geval over zelfdoding gaat.

Pechtold is een beschaafd man. Tijdens de talkshow ondertekent hij het manifest ‘Waardig Ouder Worden’ dat Gert-Jan Segers, de lijsttrekker van de ChristenUnie, hem voorschotelt. Daarin staan maatregelen om de levenskwaliteit van ouderen te verbeteren. Maar soms volstaan die niet, vindt Pechtold. Daarom moeten ouderen de juiste medicatie kunnen krijgen om te sterven.

Poging tot zelfdoding is in België of Nederland niet strafbaar. Over het verlenen van hulp daarbij bestaat discussie, en hier biedt het wetsvoorstel soelaas. Natuurlijk kun je over de voorwaarden van mening verschillen. Wanneer is een verzoek vrijwillig? Wanneer ontbreekt druk van buitenaf? Maar eigenlijk is het juridische debat, ofschoon belangrijk, secundair. Hoe staan we tegenover de mens en zijn lot? Dat is de echte vraag.

Want de discussie over het voltooid leven vervult mij met treurnis die – overbodige opmerking – natuurlijk niemand hoeft te delen. Wanneer is een leven voltooid? Wanneer ligt alles van waarde achter ons? Alles is veel. Misschien kunnen er ook in de herfst van het leven onverwacht mooie momenten zijn, zeker voor wie niet altijd alleen is, voor wie niet in existentiële verlatenheid wegwijnt op zijn kamertje. Een moment van aandacht kan wonderen doen. We mogen ouderen niet vergeten. Ze zijn er, ook al zien we ze niet.

En dan de diepere vraag: wat maakt een leven waardevol? Moet je jong, dynamisch, aantrekkelijk en succesvol zijn? Een ontembare minnaar, tevens -

eigenaar van prachtige kinderen? Niet, denk ik. Laten we trouwens onszelf niet overschatten. Ook van een onvolkomen, gehavend leven gaat schoonheid uit. Of iemand nu oud is of jong.

De leeftijdsgrens van 75 die Pechtold voorstelt, stuitte recent op kritiek, toen een 57-jarige man respect voor zijn stervenswens vroeg. En wat met het doodsverlangen van gezonde jongeren? Hopelijk laten we zelfmoordpreventie niet los.

Zelfbeschikking is voor velen het hoogste goed. Respect daarvoor. Maar is de keuzevrijheid het ultieme? Is de keuze altijd goed, welke die ook is, of mag je als buitenstaander, behalve respect, een mening over de gemaakte keuze hebben? Stel dat de helft van de ouderen wegens een voltooid leven voor de dood opteert, is dat dan een neutraal gegeven? Of een echec voor de samenleving?

Het laatste, vind ik. Liever het leven, dat we samen menswaardiger kunnen maken, dan de dood. Sommigen zullen dat bemoeizucht vinden. Noem het voor mijn part betrokkenheid.

Merkwaardige wereld ondertussen, waarin moraalridders ons melden dat minder alcohol drinken beter is dan meer en dagen zonder vlees te prefereren vallen boven dagen met. Terwijl kiezen tussen leven en dood louter een kwestie van zelfbeschikking zou zijn, een keuze die niemand wat aangaat, behoudens wie sterft.

Rik Torfs is rector van de KU Leuven. Zijn column verschijnt wekelijks op maandag.